

Čhögyal Namkhai Norbu

Ústní projev na závěr retreatu v Merigaru West 30. 4. 2014

Tento retreat jsme vykonali speciálním způsobem, byl zvláštní například tím, že za něj účastníci neplatili. To je program, který jsem připravil již před rokem, ale až do nynějška jsem ho neaplikoval. Proč jsem to tak udělal? Ve východních zemích, když učitel předává učení, přístup k němu není takový, že by za něj lidé platili. Je to díky tomu, že sponzoři, kteří se o dané učení zajímají, retreat organizují a sponzorují.

Zde na Západě, když jsme s retreaty začali, to tak nikdo nedělal. Museli jsme je organizovat sami společně s těmi lidmi z Komunity, kteří měli zájem. A potom se někteří lidé, kteří na retreat přišli, ptali, proč za něj musí platit. Za učení ale nikdo neplatí. Platí se za organizaci, místo a všechny výdaje. Někdy je potřeba pozvat učitele a pak jsou zde další náklady. Ale za samotné učení nikdo neplatí a to mnoho lidí nechápe.

Potom mě napadlo, že by mohlo být lepší pomoci lidem pochopit, že je zde také možnost aplikovat přístup, jaký mají lidé v orientálních zemích a zkusit je to naučit. V tomto případě bychom měli pro tento účel vytvořit cosi jako program, protože dělat to tímto způsobem není v západních zemích zvykem. Proto jsem následně vysvětloval na mnoha příkladech, jak moc je důležité, když pro praktikující vykonáváte nějakou službu anebo pro ně sponzorujete dharmu. Je o tom napsaná malá knížečka, kterou si můžete přečíst a tak věci porozumět.

To je náš nápad, jakým způsobem bychom mohli v budoucnosti provádět retreaty učení v komunitě dzogčenu.

Stát se sponzory je pro lidi, kteří nemají moc možností něco darovat, výborný způsob jak zbohatnout, protože tam, kde není žádná příčina, není ani plod, a příčina zbohatnutí tkví ve štědrosti. A štědrost vůči učení je něčím velmi pozitivním pro tento život i pro budoucí životy. A proto by se lidé měli pokusit toto vyzkoušet a rozvinout. Myslím, že to je důležité.

Chögyal Namkhai Norbu

Ctnosti štědrosti a dárců

Existuje řada příběhů, které nám říkají, jak v dávných dobách, za života Buddhy Šákjamuniho, pozvali bohatí majitelé domů (khjimdag) a dárci (džindag) Buddhu a jeho doprovod do svých zemí, kde pak Buddha těmto šťastným bytostem předával posvátnou dharmu.

Tito bohatí jedinci uváděli do praxe štědrost, jež je první z šesti páramit, a tím nashromáždili nesmírné množství zásluh. To bychom měli považovat za nepřekonatelné chování bódhisattvy. Můžeme tomu porozumět na následujících příkladech.

Velmi slavný příběh v rámci stezky bódhisattvů vypráví, jak kdysi, v době Buddhy Šákjamuniho, žil v Číně významný a bohatý majitel a pán domu nazývaný Hašang. Byl nesmírně oddaný a toužil pozvat Buddhu z Indie do Číny, ale jelikož vzdálenost mezi oběma zeměmi byla obrovská a cestování bylo velmi obtížné, pochopil, že jeho touhu je obtížné splnit.

Proto přemítal, co s tím může udělat. Jeden moudrý následovník Buddhy mu pak poradil: „Pro tebe je sice velmi obtížné pozvat Buddhu Šákjamuniho osobně, aby přicestoval z Indie do Číny, avšak jelikož je Buddha vševědoucí, vzývej ho s jednobodovou koncentrací a pozvi ho jednoho dne na oběd. Buddha a arhati z jeho doprovodu, kteří jsou nadáni zázračnými schopnostmi, přijdou na oběd!“

Velký pán domu Hašang vše nachystal, jak mu bylo doporučeno, a když přišel čas oběda, dorazil k jeho domu Buddha s arhaty nadanými zázračnými schopnostmi, kteří bývají nazýváni „šestnáct starších“. Zúčastnili se jídla, a tak zcela splnili přání velkého pána domu. Dnes se ve většině posvátných buddhistických míst Číny a Tibetu objevují vyobrazení šestnácti starších, která všechna mají původ v tomto příběhu, v němž Buddha se svým doprovodem zázračně přicestoval do Číny.

Příležitost, již měl pán domu Hašang, když takto pozval Buddhu se svým doprovodem, vznikla díky nesmírnému nahromadění zásluh.

Od té doby přetrvává zvyk umísťovat velkou či menší sošku Hašanga ve všech domácnostech v Číně, Tibetu a Mongolsku ve víře, že díky síle mnoha zásluh nahromaděných Hašangem v každém takovém domě s jeho sochou budou přirozeně narůstat všechny dobré věci, jako jsou prosperita a bohatství.

Proto je také vyobrazení Hašanga velice rozšířené ve všech těchto oblastech. Nicméně většina lidí nezná Hašangův příběh a na Západě se také stává, že vlastníci takové sošky ji považují za zpodobnění samotného Buddhy.

V příbězích o naukách tajné mantry se vypráví, že jednou, když byl naživu Buddha Šákjamuni, žil v království Oddijáně velmi mocný král zvaný Indrabhúti.

Měl velmi upřímnou víru a oddanost Buddhovi, a proto pozval některé učence, kteří byli Buddhovými žáky, a přijal je jako královské kněží.

Jednoho dne král těmto kněžím oznámil: „Mám nesmírnou touhu pozvat Buddhu Šákjamuniho do země Oddijány, ale jelikož vzdálenost mezi Indií a Oddijánou je obrovská, cestování je nebezpečné a tak dále, zdá se mi, že nebudu mít to štěstí, abych se s Buddhou setkal, a že nemáme takové zásluhy, aby Buddha do země Oddijány přišel. Jaká to škoda! Co s tím můžeme udělat?“

Takto lamentoval, ale pandité, již u toho byli přítomni, mu jednoznačně poradili:

„Jelikož je Buddha Šákjamuni vševědoucí, musí jistě vědět o tvém přání. Je nadán zázračnými schopnostmi, a tak pokud jej budeš vzývat s velikou oddaností a pozveš jej na oběd, Buddha se na oběd zázračně dostaví. Tak budeš mít možnost setkat se s Buddhou!“

Král Oddijány nachystal oběd přesně tak, jak mu to poradili královští učenci, a modlil se jednobodově k Buddhovi.

Když přišel čas oběda, Buddha dorazil do královského paláce Oddijány společně se svým doprovodem obdařeným zázračnými schopnostmi.

Když Buddha a jeho doprovod dojedli, zarecitovali:

„Skrze sílu tohoto velkého obětování
nechť všechny bytosti dosáhnou spontánního osvícení,
a nechť všichni ti, již nebyli osvobozeni buddhy minulosti,
jsou osvobozeni tímto aktem štědrosti.“

Po tomto věnování a invokaci řekl král Oddijány Buddhovi:

„Bhagavane Buddho! Mám ohromnou touhu následovat tvé učení a dosáhnout stavu nejvyššího vysvobození. Nicméně jelikož je mou zodpovědností starat se o království i rodinu, neexistuje způsob, jak se toho vzdát, stát se mnichem a tak praktikovat tvé nauky.“

Bhagavan Buddha odpověděl:

„Velký králi! Následování a praktikování posvátného učení musí být v souladu se schopnostmi jedinců.

A vzhledem k tomu, že schopnosti se různí, není nutné, aby všichni ti, kteří nastoupí na cestu posvátné dharmy, museli nezbytně opustit své rodiny, stát se mnichy a praktikovat výhradně podle stezky odříkání.

Existují rovněž hluboké řady instrukcí (upaděši) pro jedince velkých schopností, kteří mohou dosáhnout osvícení skrze stezku transformace, aniž by se zřekli emocí a potěšení.“

Poté král Oddijány požádal: „Nejvyšší učiteli, prosím, uč mě tuto mimořádnou nauku!“

Buddha poznal, že se jedná o mimořádného žáka, a tak se v okamžiku manifestoval jako mandala Šrí Guhjasamádži, současně jako jeho dimenze i jako božstva uvnitř ní, a předal kompletní upaděšu hluboké stezky vadžrajánové transformace.

Takto se to vypráví v historii Guhjasamádži. Takže i z pramenů šíření učení tajné mantry můžeme jasně porozumět důležitosti toho být dárce.

Když bódhisattvové, duchovní potomci buddhů, nastupují na stezku mahájány a aplikují vznešené chování bódhisattvy, praktikují slavných „šest páramit“: štědrost, etické jednání, trpělivost, vytrvalé úsilí, meditaci a rozlišující moudrost.

První z těchto šesti je páramita štědrosti, jež se dále dělí na tři aspekty: dar nauky, dar materiálních věcí a dar ochrany před strachem.

Dar nauky

Nejvyšší štědrostí je dar posvátné nauky, jež zachraňuje cítící bytosti z nezměrného oceánu utrpení. Přirozeně je nejvyšší štědrost takový „dar učení“, kdy učitelé, kteří jsou schopni přímo vyučovat cestu vysvobození, dokonale předávají posvátnou dharmu dalším cítícím bytostem, dobrovolně se tak snažíce přinést jim užitek.

Nicméně pokud člověk nemá takovéto schopnosti, potom alespoň to, že s čistým záměrem vytvoří takové příznivé podmínky pro učitele, kdy mohou předávat dharmu, anebo různými způsoby pomáhá přímo či nepřímo tomu, aby nešťastné bytosti postrádající příznivé okolnosti pro obdržení dharmy mohly získat možnost ji přijmout, jsou formy mimořádného „daru nauky“.

Dar materiálních věcí

Dar materiálních věcí znamená dávání hmotných darů, malých či velkých, se štědrostí, bez doufání v okamžitou či karmickou odměnu a bez konceptu dárce, příjemce a aktu dávání jakýmkoli bytostem zasaženým chudobou.

Ať už se jedná o „obětování vody“ bytostem, jež žijí v oceánu, tak i „obětování kouře“ bytostem, jež se živí vůněmi, to vše je zahrnuto v „daru materiálních věcí“.

Ve skutečnosti bohatí pánové domu, kteří mají odvahu poskytnout nejvyšší dar tím, že poskytnou žákům bez prostředků příznivé podmínky k naslouchání, studiu a praxi posvátné dharmy, tímto způsobem zcela jistě projevují nepřekonatelné dokonalé jednání, kdy jsou od sebe neoddělitelné dar nauky a dary materiálních věcí.

Dar ochrany před strachem

Všechny bytosti jsou zasaženy známými „osmi a šestnácti strachy“, a to až do své smrti. Přímo či nepřímo nabídnout pomoc a ochranu před těmito strachy, jak je to jen možné, je známo jako dar ochrany před strachem.

Nicméně v dokonalém chování vysvětleném výše, v němž jsou od sebe neoddělitelné dar nauky a dar materiálních věcí, je přirozeně zahrnutý i dar ochrany před strachem.

Ve skutečnosti jsme všichni ubohé bytosti podmíněné karmou a emocemi, uvězněné v síti neko-
nečného utrpení oceánu samsáry, postihované neustálými strachy zcela podobnými těm, jež mají
zvířata v rukou řezníka.

Jedinou metodou, jež nás může od toho všeho osvobodit, je posvátná dharmu, a tuto dharmu je třeba obdržet od dokonalého učitele, naslouchat jí, studovat ji a praktikovat, abychom se s ní sjednotili a dosáhli stavu vysvobození.

Nabídnout bytostem bez prostředků nezbytné podmínky k tomu, aby mohly následovat posvátnou dharmu a osvobodit se od strachů samsáry, je tudíž zajisté neobyčejný „dar ochrany před strachem“.

Vzhledem k takové povaze tří typů darů a zejména daru nauky je velmi důležité, abychom my, zatímco žijeme v dualistické vizi, přesně aplikovali toto dokonalé chování a drželi se principu, podle nějž chování musí odpovídat místu a času.

Způsob, jak toto dokonalé chování uvést do praxe

Když chceme v jakékoli zemi tohoto světa pozvat mistra, jenž učí čistou posvátnou dharmu, a zorganizovat retreat s učením, ať už velký, či malý, vždy je nezbytným přípravným krokem, aby se gakyil, jenž má zodpovědnost za Komunitu dzogčhenu, ať už velkou, či malou, společně rozhodl zcela splnit přání Komunity.

Od dávných dob až dodnes bylo v očích všech lidských bytostí vždy jasné, že snaha dosáhnout světské slávy, moci, pozice a tak dále pomocí dharmy je chováním, které je s ní v rozporu.

Naproti tomu podstupování těžkostí a maximální uplatňování vytrvalosti pro dobro dharmy je typem chování, jež je v souladu s dharmou.

Je sice jednoduché pochopit, že pokud někdo v zájmu dharmy vyžaduje poplatky po těch, kteří ji chtějí obdržet, neslučuje se takovéto jednání se správným chováním, nicméně v naší současné situaci, když chceme pozvat mistra do své země, abychom vyplnili přání žáků, je zde mnoho nákladů, například na jeho cestu a pobyt, za místo, kde se bude retreat konat a tak dále.

Pokud tyto prvky postrádáme, je zcela zjevné, že neexistuje způsob, jak na daném místě retreat uspořádat.

Přestože tedy požadovat po účastnících retreatu s naukou, aby za daný retreat zaplatili všechny výdaje, není v úplném souladu s principem posvátné dharmy, vzhledem k okolnostem místa a času se považuje za nezbytné takový systém zavést. Takto vznikla nutnost, aby všichni žáci platili nějaký vstupní poplatek, pokud se retreatu s naukou chtějí zúčastnit.

V budoucnu, abychom byli zcela v souladu s principem posvátné dharmy a abychom byli schopni uvést do praxe autentickou cestu „chování odpovídajícího místa a času“, aniž bychom zůstali pouze na úrovni slov, musí každý gakyil v Komunitě dzogčhenu na základě přání členů komunity a různých okolností místa a času při plánování a organizaci retreatu, ať už velkého, či malého, následovat tento základní postup:

- 1) Nejprve by se měl konkrétní důvod a důležitost dané nauky retreatu oznámit všem členům Komunity, aby byly jasné všem, kdo o něj mají zájem.
- 2) Ti, kteří si přejí sponzorovat daný retreat, ať už jde o jednotlivé dárce, nebo skupinu, musí včas informovat gakyil, aby ten mohl posléze společně se sponzory dohodnout místo a čas konání retreatu a další nezbytnosti.
- 3) Gakyil a sponzoři musí sdílet plnou zodpovědnost za konání retreatu a musí zajistit, aby všechny aktivity v rámci retreatu proběhly bezchybně.
- 4) Všichni členové Komunity, jednotlivci i skupiny, budou darovat Komunitě a mistrovi pouze podle svých vlastních přání a nebude po nich vyžadován žádný konkrétní poplatek za účast.
- 5) Je důležité, aby se sponzoři, aniž by si přáli jakoukoliv okamžitou či karmickou odměnu, cvičili v dokonalém chování bódhisattvů, duchovních potomků buddhů, tím, že nebudou vykazovat ani ty nejmenší známky pocitu vlastní důležitosti před Komunitou kvůli tomu, že jsou sponzory.
- 6) Mistr, gakyil a všichni členové Komunity se budou těšit ze zásluh těchto sponzorů a vhodně vyjádří přání, aby díky nim sponzoři získali nevyčerpatelné štěstí.

Těchto šest bodů, jež jsou spojeny s principem šesti prostorů Samantabhadry, nabízím já, dzogčhenpa Čhögjal Namkhai Norbu, všem členům Komunity dzogčhenu jako prostředek udržení přítomnosti a bdělosti.

Nechť dobré věci narůstají!